

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU „CAROLINA.LT VILNIUS“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2018 m. rugpjūčio 1 d. Nr. (18)SI-14)SP-68

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. birželio 28 d. buvo gauta informacija apie tai, kad makiažo studija „Carolina.lt Vilnius“ (toliau – Makiažo studija) savo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje 2018 m. birželio 12 d. publikavo darbo skelbimą dėl manikiūro specialistės pareigų bei plaukų stilistės-kirpėjos pareigų. Pareigos darbo skelbime pateikiamos tik moteriškąja daiktavardžių gimine. Tokia informacija apie teikiamas paslaugas galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio pažeidimo. Pagal šio straipsnio nuostatas, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtis, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. liepos 3 d. raštu Nr. (18)SI-14)S-377 Makiažo studijos vadovo buvo paprašyta paaiškinti, ar į siūlomas manikiūro specialisto bei plaukų stilisto-kirpėjo pareigas yra priimanamos tik moterys; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar į siūlomas pareigas pretendavo ne tik moterys, bet ir vyrai; jei taip – ar vyrams buvo suteikta galimybė dalyvauti atrankoje į siūlomas pareigas; ar į siūlomas pareigas darbuotojas ar darbuotojai jau yra priimti; jei taip – nurodyti jų lytį; kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino darbo skelbimą. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. liepos 16 d. buvo gautas elektroniniu paštu atsiųstas Makiažo studijos vadovės laiškas, kuriuo buvo atsakyta į Tarnybos raštą Nr. (18)SI-14)S-377. Atsakyme Makiažo studijos vadovė paaiškino, kad jos prašymu buvo sukurtas darbo skelbimo maketas, bet administratorė per klaidą šiame makete pareigas nurodė tik moteriškosios giminės daiktavardžiu. Makiažo studijos vadovė, pamačiusi darbo skelbimą, iškart liepė jį ištrinti bei pagaminti kitą, kuriame pareigų pavadinimas buvo vyriškos ir moteriškos daiktavardžio giminės formomis (atnaujinto darbo skelbimo maketas pateiktas su atsakymu). Atsakyme pažymima, kad Makiažo studija yra už lygias teises, visuose prieš tai buvusiose darbo skelbimuose pareigos buvo nurodomos daiktavardžiu su dviem galūnėmis; į savo komandą mielai priimtų vyriškos lyties specialistą. Taip pat buvo pabrėžta, kad vis dar ieškoma plaukų stilisto (-ės) ir darbo skelbimas tebėra publikuojamas Makiažo studijos socialinio tinklo *Instagram* paskyroje.

Sprendimo surašymo dieną (2018 m. liepos 26 d.) darbo skelbimo socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Carolina.lt Vilnius“ nebuvo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Makiažo studija „Carolina.lt Vilnius“, viešai paskelbdama darbo skelbimą dėl ieškomo manikiūro specialisto bei plaukų stilisto-kirpėjo, nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėti, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo

tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi

Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju Makiažo studija socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Carolina.lt Vilnius“ paskelbė darbo skelbimą dėl siūlomų manikiūro specialisto ir plaukų stilisto-kirpėjo pareigų. Pareigų pavadinimas darbo skelbime buvo nurodytas tik moteriškosios giminės daiktavardžiais („manikiūro specialistė, plaukų stilistė-kirpėja“). Makiažo studijos vadovė pripažino, kad darbo skelbimas yra netinkamas ir skelbimą parengusi administratorė buvo padariusi klaidą. Darbo skelbimas iš socialinio tinklo *Facebook* paskyros „Carolina.lt Vilnius“ yra pašalintas, o darbo skelbime, publikuotame socialiniame tinkle *Instagram*, pareigos buvo pateiktos abiejų giminių daiktavardžiais.

Remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėti, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus. Pabrėžtina, kad, remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“, pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai turi būti reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais. Nagrinėjamu atveju darbo skelbime pareigos pateiktos tik moteriškosios giminės daiktavardžiais („manikiūro specialistė, plaukų stilistė-kirpėja“), taigi galima suprasti, kad darbo skelbimas skirtas tik moterims ir tik joms siūlomos manikiūro specialistės ir plaukų stilistės-kirpėjos pareigos. Tokio pobūdžio darbo skelbimu yra suteikiama pirmenybė vienai iš lyčių (šiuo atveju – moterims), o vyrai yra atgrasomi kreiptis dėl nurodytų pareigų, taigi patenka į mažiau palankią padėtį ir yra tiesiogiai diskriminuojami.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 5 punktą moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus

atvejus, kai atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas). Šiuo atveju siūlomos manikiūro specialisto ir plaukų stilisto-kirpėjo pareigos Makiažo studijoje. Pagal darbo skelbimą, siūloma prisijungti prie Makiažo studijos komandos, jeigu potencialų kandidatą domina darbas kas antrą arba kiekvieną dieną ir galimas kandidatas pasižymi kruopštumu bei kūrybiškumu, yra draugiškas ir komunikabilus. Atsižvelgiant į darbo skelbime aprašytus reikalavimus ir į tai, kad tiek moterys, tiek vyrai gali vienodai gerai teikti manikiūro arba kirpimo paslaugas, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik moterys, taigi nagrinėjamu atveju lytis nėra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas. Konstatuotina, kad Makiažo studija darbo skelbimu nepagrįstai išskiria vieną lytį (moteris), o kiti asmenys atitinkamai patenka į mažiau palankias sąlygas siekdami įsidarbinti, taigi darbo skelbimu vyrai yra tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu.

Darytina išvada, kad Makiažo studija, socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Carolina.lt Vilnius“ paskelbdama darbo skelbimą dėl manikiūro specialisto bei plaukų stilisto-kirpėjo ir nurodydama pareigas tik moteriškosios giminės daiktavardžiais, nepagrįstai teikė pirmenybę moterims. Tokiais veiksmais Makiažo studija tiesiogiai diskriminavo vyrus lyties pagrindu, taigi pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatas, t. y., padarė moterų ir vyrų lygių galimybių pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti makiažo studiją „Carolina.lt Vilnius“ dėl Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio pažeidimo.

2. Su sprendimu supažindinti „Carolina.lt Vilnius“ vadovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė